SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR
416 004, MAHARASHTRA
PHONE : EPABX – 2609000, BOS Section – 0231-2609094, 2609487
Web : www.unishivaji.ac.in Email: bos@unishivaji.ac.in
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, ४१६ ००४, महाराष्ट्र
दूरध्वनी - इपीबीएक्स - २०६०९०००, अभ्यासमंडळे विभाग : ०२३१- २६०९०९४. २६०९४८७
वेबसाईट : www.unishivaji.ac.in ईमेल : bos@unishivaji.ac.in

Estd. 1962
"A++" Accredited by NAAC (2021) With CGPA 3.52

Ref. No./SU/BOS/Humanities/224 Date :12/04/2024

To,

The Principal,
All Concerenced Affiliated Colleges/Institutions,
Shivaji University, Kolhapur

Subject : Regarding syllabi of B. A. Part III (sem. V & VI) degree programme under the Faculty of Humanities as per National Education Policy, 2020 (NEP 1.0)

Sir/Madam,

With reference to the subject mentioned above I am directed to inform you that the University authorities have accepted and granted approval to the revised syllabi, equivalence and nature of question paper of B. A. Part III (Sem. V & VI) under the Faculty of Humanities as per National Education Policy, 2020. (NEP 1.0)

English	Marathi	Hindi	Sanskrit	Kannada
Urdu	Ardhamagadhi	Sociology	Psychology	Economics
History	Political Science	Philosophy	Geography	English Comp.
Defence Study (Entire)				

This syllabi shall be implemented from the academic year 2024-25 onwards . A soft copy containing the syllabus is attached herewith and it is also available on university website www.unishivaji.ac.in (Online Syllabus).

The question paper on the pre-revised syllabi of above mentioned course will be set for the examinations to be held in October/November 2024 & March/ April, 2025. These chances are available for repeater students, if any.

You are therefore, requested to bring this to the notice of all students and teachers concerned.

Thanking you,

Yours faithfully,

(Dr. S. M. Kubal)
Dy. Registrar

Encl : As above

Copy to, For Information and necessary action.

Dean, Faculty of Humanities.	Distance Education Section.
Chairman, B.O.S./Ad-hoc Board under faculty of Humanities.	Eligibility Section.
Director, Board of Examinations & Evaluation	P. G. Seminar Section.
Appointment Section A & B	P. G. Admission Section.
B. A. Exam. Section.	Affiliation Section (T. 1 & T 2)
Internal Quality Assorance Cell	Computer Center/I. T. Cell.

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Accredited by NAAC 'A++' Grade

CHOICE BASED CREDIT SYSTEM WITH MULTIPLE ENTRY AND MULTIPLE EXIT OPTIONS IN THE UNDERGRADUATE DEGREE PROGRAMMES

Subject - Marathi

B.A. Part III, Semester - V & VI
Syllabus

(Regulations in accordance with National Education Policy 2020 to be implemented from Academic Year 2024-25 onwards)

अभ्यासक्रम : Syllabus

समकक्षता-Equivalence

		जुना अभ्यासक्रम			नवा अभ्यासक्रम	
सत्र. क्र SEM.	अभ्यास पत्रिका क्र. Paper. No	अभ्यासपत्रिकेचे नाव	श्रेयांक	अभ्यास पत्रिका क्र. Paper. No	अभ्यासपत्रिकेचे नाव	श्रेयांक
V	VII	साहित्यविचार	04	VII	साहित्यविचार	04
V	VIII	भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा	04	VIII	मराठी भाषा व भाषाविज्ञान	04
V	IX	मध्ययुगीन मराठी मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ. स. १५००)	04	IX	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ.स. १५००)	04
V	X	मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी	04	X	मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी	04
V	XI	वाङ्मय प्रवाहांचे अध्ययन – मध्ययुगीन	04	XI	वाङ्मयीन प्रवाहांचे अध्ययन – पर्यावरणीय साहित्य	04
VI	XII	साहित्यविचार	04	XII	साहित्यविचार	04
VI	XIII	भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा	04	XIII	मराठी भाषा व भाषाविज्ञान	04
VI	XIV	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. १५०० ते १८००)	04	XIV	मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. १५०० ते १८००)	04
VI	XV	मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी	04	XV	मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी	04
VI	XVI	वाङ्मय प्रवाहांचे ललितगद्य (व्यक्तिचित्रे)	04	XVI	वाङ्मयीन प्रवाहाचं अध्ययन स्त्रीवादी साहित्य	04

B.A. Programme Structure Semester V & VI

Structure for Level 7 of B.A.											
Semester V											
Teaching Scheme						**Examination Scheme**					
Sr. NO.	**Theory (TH)**				**Practical (PR)**	**Semester-end Examination (SEE)**			**Internal Assessment (IA)**		
	Course Type	**No. of Lectures**	**Hours**	**Credits**	---	**Paper Hours**	**Max**	**Min**	**Internal**	**Max**	**Min**
1.	DSE –VII	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
2.	DSE –VIII	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
3.	DSE –IX	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
4.	DSE –X	4	3.2+0.8*	4		2	40	14	Field Work/ Project Work	10	04
5.	DSE -XI	4	3.2+0.8*	4	If applicable	2	40	14		10	04
6.	AECC-V	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
7.	SEC -V	2	2	2		1	25	9		--	---
Total		26	19.2+6.8* = 26	26		---	265	---		60	
										SEE+IA=265+60 = 325	

Semester VI											
Teaching Scheme						**Examination Scheme**					
Sr. NO.	**Theory (TH)**				**Practical (PR)**	**Semester-end Examination (SEE)**			**Internal Assessment (IA)**		
	Course Type	**No. of Lectures**	**Hours**	**Credits**	---	**Paper Hours**	**Max**	**Min**	**Internal**	**Max**	**Min**
1.	DSE-XII	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
2.	DSE-XIII	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
3.	DSE-XIV	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
4.	DSE-XV	4	3.2+0.8*	4		2	40	14	Field Work/ Project Work/ Seminar	10	04
5.	DSE-XVI	4	3.2+0.8*	4		2	40	14		10	04
6.	AECC-VI	4	3.2+0.8*	4	If applicable	2	40	14		10	04
7.	SEC -VI	2	2	2		1	25	9			
Total		26	19.2+6.8* = 26	26		---	265	---		60	
										SEE+IA=265 +60 = 325	
Grand Total		52	52	52		---	530	--		SEE+IA=530 + 120 = 650	
Total Credits Required for Completing Level 7: 52 Credits											
Total Credits for Completing Level 5, 6 & 7 of Bachelor of Arts Programme : 52+56+52=160											

(*Independent Students Workload)

DSE: Discipline Specific Elective - Students can opt any one course (Subject) from DSC {Course (subject) which was opted in Part II (Sem III & Sem IV)}(**Note : DSE paper No. VII to XVI are elective papers whereas, DSC Paper No. I to VI are core courses. Hence, DSE paper VII to XVI should be considered in continuation of DSC I to VI.)**
AECC : Ability Enhancement Core Course (**Compulsory English)**
(B) SDC: Skill Development Courses (SDC) For Sem VI: SDC – II: Any one from following (vi) to (x) vi) Interview & Personal Presentation Skill, vii) Entrepreneurship Development Skill, viii) Travel & Tourism, ix) E-Banking & Financial Services, x) RTI & Human Right Education (HRE), IPR & Patents
SEC :Skill Enhancement Course , Students have to complete one SEC each in both Semesters selecting from the platforms suggested in NEP Regulations of Shivaji University, Kolhapur (Refer SUK BOS letter dt. 12 Sep., 2022)

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ५ : Semister No.V : अभ्यासपत्रिका क्र. VII

Discipline Specific Elective (DSE- E1)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE- E1)

साहित्यविचार

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. पौर्वात्य, पाश्चात्य व आधुनिक भारतीय साहित्यशास्त्राचे स्वरूप समजेल.

२. ललित व ललितेतर साहित्याचे स्वरूप समजेल.

३. साहित्य प्रयोजनांचे आकलन होईल.

४. साहित्याची निर्मितिप्रक्रिया आणि त्याचे स्वरूप यांचे आकलन होईल.

५. भाषेतील अलंकार समजतील.

६. भारतीय साहित्यंविचाराचे विश्लेषण करता येईल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**साहित्याचे स्वरूप** **साहित्याच्या व्याख्या** ● **पौर्वात्य** – भामह, मम्मट, आनंदवर्धन, विश्वनाथ **पाश्चात्त्य** – वर्डस्वर्थ, कोर्टहोप, मॅथ्यू अर्नोल्ड, कार्लाइल ● **आधुनिक** – विनोबा भावे, अ. वा. कुलकर्णी, गंगाधर गाडगीळ, वि. ना. ढवळे **ललित व ललितेतर साहित्य** ललित साहित्यातून व्यक्त होणाऱ्या अनुभवांचे विशेष- संवेदनात्मकता, भावनात्मकता, वैचारिकता, सेंद्रियता, सूचकता, विशिष्टता, विश्वात्मकता	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**साहित्याचे प्रयोजन** ● प्रयोजन म्हणजे काय ? ● प्रयोजन आणि परिणाम यातील फरक **साहित्याची प्रयोजने :** **१.** यश किंवा कीर्ती २. व्यवहारज्ञान ३. आनंद ४. उद्‌बोधन ५. आत्माविष्कार ६. जिज्ञासापूर्ती ७. जीवनानुभूती ८. इच्छापूर्ती अथवा स्वप्नरंजन ९. पलायनवाद	१५	१
विभाग ३	**साहित्यनिर्मितीची कारणे**		

Module ३	● साहित्यनिर्मितीचे स्वरूप ● साहित्यनिर्मितीची कारणे १. प्रतिभा – स्वरूप व वैशिष्ट्ये (प्रतिभाव्यापर, प्रतिभेचे अलौकिकत्व, अपूर्वनिर्मितिक्षम, प्रतिभा ही वेडाची बहीण?) २. बहुश्रुतता ३. अभ्यास ४. भावनात्मकता ५. संवेदनशीलता ६. उत्प्रेक्ष ७. चमत्कृती ८. स्वास्थ्य (शारीरिक, मानसिक) ९. साहित्यिकाचा जीवनाविषयक दृष्टिकोण	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	**अलंकार** १. अतिशयोक्ती २. स्वभावोक्ती ३. दृष्टान्त ४. उपमा ५. अनुप्रास ६. रूपक (व्याख्या, स्वरूप आणि उदाहरणे अपेक्षित)	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40

प्रश्न १	**योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**अलंकार (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

सूचना :

१. विभाग चार वर वस्तुनिष्ठ प्रश्न असणार नाही.

मूलभूत वाचन :

१. कुलकणी, अ. ना (संपा) : साहित्यविचार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९७

२. गाडगीळ, गंगाधर : खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६०

३. गाडगीळ, स. रा : काव्यशास्त्रप्रदीप, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९३

४. गोविलकर, लीला : भारतीय साहित्याविचार, नितीन प्रकाशन, पुणे, २००३

५. जोग, रा. श्री : अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीसन प्रकाशन, पुणे, १९७५

६. ढवळे, वि. ना : साहित्याचे तत्त्वज्ञान, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे,

७. धोंड, म. वा : काव्याची भूषणे, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन :

१. उपासे, शिवशंकर : काव्यशास्त्र परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१३

२. कंगले, र. पं. : प्राचीन काव्यशास्त्र, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४

३. देशमुख, मा. गो : मराठीचे साहित्यशास्त्र, (ज्ञानेश्वर ते रामदास)
४. करंदीकर, शैलजा : भारतीय काव्यशास्त्राचे मूळ प्रश्न, सुविचार प्रकाशन, नागपूर, १९६७

संदर्भ ग्रंथ :

१. करंदीकर, गो. वि : ॲरिस्टॉटलचे काव्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, पुणे.
२. जाधव, उदय : काव्यशास्त्र : आकलन आणि आस्वाद, कैलास पब्लिकेशन, औरंगाबाद, २०१३
३. पाटील, म. सु : भारतीयांचा साहित्यविचार, चेतश्री प्रकाशन, अमळनेर
४. पुंडे, दत्तात्रय व तावरे, स्नहेल (संपा) : साहित्यविचार, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९५
५. जाधव, मा. मा (संपा) : अक्षरगाथा (मराठी साहित्यविचार विशेषांक) मासिक, नांदेड, एप्रिल, २०१४

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ५ : Semister No.V : अभ्यासपत्रिका क्र. VIII

Discipline Specific Elective (DSE- E2)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE- E2)

मराठी भाषा व भाषाविज्ञान

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. भाषेचे स्वरूप व उत्पत्ती सिद्धान्त माहीत होतील.

२. भाषाविज्ञानाचे आकलन होईल.

३. भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा यांचा सहसंबंध माहीत होईल.

४. स्वनविचार व वाक्यविचारांचा परिचय होईल.

५. मराठी भाषेविषयी विद्यार्थ्यांमध्ये आवड निर्माण होईल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**भाषोत्पती विचार** ● भाषेची उत्पती - ईश्वरनिर्मित, राजानिर्मित, समाजनिर्मित ● भाषेच्या उत्पत्तीच्या उपपत्ती/सिद्धांत १. इंगित २. मुखाभिनय ३. अनुकरण ४. रणन ५. भावनाभिव्यक्ती ६. श्रमपरिहार ७. प्रेमगानमूलक ८. संपर्क ९.क्रीडासक्ती १०. समन्वय	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**भाषेचे स्वरूप, व्याख्या आणि वैशिष्ट्ये** ● **भाषा म्हणजे काय ?** ● **भाषेच्या व्याख्या :** कृ. पां. कुलकर्णी, ना. गो. कालेलकर, श्री. न. गजेंद्रगडकर ● **भाषेचे स्वरूप :** समाजव्यवहाचे साधन, ध्वनिमाध्यमता, प्रतीकात्मकता, संकेतबद्धता, भाषा – एक पद्धती, भाषा मानवी आहे. ● **सी. एफ. हॉकेटने सांगितलेली भाषेची वैशिष्टये** दुहेरीपण, निर्मितीक्षमता, कार्यकारण, संबंधाचा अभाव, यादृच्छिकता, अदलाबदलीची शक्यता, विशिष्टीकरण, स्थलकालातीतता, सांस्कृतिक संक्रमण याशिवाय – सामाजिक संस्था, अर्जित भाषा, परिवर्तनशीलता, रैखिकता इ. वैशिष्ट्यांचा विचार	१५	१

विभाग ३ **Module ३**	**स्वनिम व रूपिम विचार (स्थूल परिचय)** **अ. स्वनिम विचार** १. स्वन २. स्वनिम ३. स्वनांतर (संकल्पना, स्वरूप, प्रकार) **ब. रूपिम विचार** १. रूप २. रूपिम ३. रूपिकांतर (संकल्पना, स्वरूप, प्रकार)	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	**वाक्यविचार** ● **पदबंध व वाक्याचे स्वरूप** ● **वाक्याचे प्रकार** केवलवाक्य व त्याचे प्रकार, मिश्रवाक्य व त्याचे प्रकार, संयुक्त वाक्य व त्याचे प्रकार, वाक्याचे पृथक्करण	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40

प्रश्न १	**योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**टिपा लिहा (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

मूलभूत वाचन :

१. कानडे, मु. श्री (संपा) : मराठीचा भाषिक अभ्यास, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
२. कुलकणी, कृ. पां : मराठी भाषा : उद्गम विकास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
३. गजेंद्रगडकर, श्री. न : भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
४. गवळी, अनिल : भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा, हिरण्यकेशी प्रकाशन, कोल्हापूर
५. धोंगडे, रमेश : भाषा आणि भाषाविज्ञान, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे
६. हिरेमठ, राजशेखर : मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

पूरक वाचन :

१. दामले, मो. के : शास्त्रीय मराठी व्याकरण, दामोदर सावळाराम आणि मंडळी, पुणे.
२. मालशे, मिलिंद : आधुनिक भाषाविज्ञान : सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई

संदर्भ ग्रंथ :

१. कदम, महेद्र, : मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे.
२. काळे, कल्याण व सोमण, अंजली (संपा) : आधुनिक भाषाविज्ञान, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.
३. पुंडे, द. दि : सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
४. मटकर, अलका : मराठी भाषेचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०२३

५. मालशे, पुंडे, सोमण (संपा) : भाषाविज्ञानपरिचय, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे
६. भांड, बाबा व मगर, राजेंद्र : भाषा आणि साहित्य, माझी भूमिका : सयाजीराव गायकवाड, महाराजा सयाजीराव गायकवाड संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, औरंगाबाद, २०१२

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ५ : Semister No.V : अभ्यासपत्रिका क्र. IX

Discipline Specific Elective (DSE- E3)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE- E3)

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (प्रारंभ ते इ. स. १५००)

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयतिहासाचे स्वरूप

२. मध्ययुगीन मराठी साहित्य प्रेरणा, प्रवृत्ती व परंपरेची माहिती होईल.

३. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल परिचय करून घेणे.

४. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयातील महत्त्वाचे ग्रंथकार आणि ग्रंथांचा स्थूल परिचय होईल.

५. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाच्या गद्य, पद्यरचनेचे विशेष माहिती होईल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**मराठी वाङ्मयाचा प्रारंभकाळ ते इ.स. १२०० पर्यंत** **अ. विवेकसिंधूपूर्वकालीन रचना** गाथासप्तशती (परिचय) कुवलयमाला, मानसोल्लास, राजमतिप्रबोध, अमरनाथ संवाद, गोरक्षगीता .इ. ब. मुकुंदराज यांची रचना विवेकसिंधू, पवनविजय, परमामृत क. महदंबा यांची रचना धवळे (पूर्वार्ध व उत्तरार्ध), मातृकी रूक्मिणीस्वयंवर	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**इ.स. १२०० ते १३०० (स्थूल कालखंड)** **अ. महानुभावीय गद्य वाङ्मय** **म्हाइंभट** – लीळाचरित्र, श्री. गोविंदप्रभूचरित्र व इतर रचना **केसोबास** – सूत्रपाठ, दृष्टांतपाठ, स्मृतिस्थळ ब. महानुभावीय पद्य वाङ्मय **सातीग्रंथ** – (ग्रंथ व ग्रंथकार स्थूल परिचय) नरेंद्र – रुक्मिणी स्वयंवर भास्करभट्ट बोरीकर – शिशुपालवध, उद्धवगीता किंवा एकादशस्कंध दामोदर पंडित – वछाहरण पंडित विश्वनाथ – ज्ञानप्रबोध	१५	१

	रवळोव्यास – सह्याद्रिवर्णन नारायणपंडित – श्री. ऋद्धिपूरवर्णन		
विभाग ३ **Module ३**	**इ. स. १३०० ते १४०० (स्थूल कालखंड)** **अ. ज्ञानेश्वरांचे वाङ्मयीन कार्य** ज्ञानेश्वरी, अमृतानुभव, चांगदेवपासष्टी, हरिपाठाचे अभंग व इतर रचना **ब. नामदेवांची अभंगरचना** क. संतमेळा : सावता माळी, गोरोबा कुंभार, मुक्ताबाई, सेना महाराज, नरहरी सोनार, चोखामेळा व त्यांचा परिवार जनाबाई, कान्होपात्रा यांच्या रचना	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	**इ. स. १४०० ते १५०० (स्थूल कालखंड)** **अ. अन्य संप्रदायातील प्रमुख ग्रंथकार आणि त्यांची ग्रंथरचना** सत्यमालनाथ, चोंभा (नाथ संप्रदाय) शांतलिंग आणि मन्मथशिवलिंग (लिंगायत संप्रदाय) गुणकीर्ती व जिनदासनामा (जैन मराठी कवी) नृसिंह सरस्वती आणि दासोपंत (दत्त संप्रदाय) अज्ञानसिद्ध व बहिराजातवेद (नागेश संप्रद्राय) शेख महंमद आणि हुसेन अंबरखान (मुस्लीम मराठी कवी) फादर स्टिफन्स, फादर क्रुवा (ख्रिस्ती मराठी कवी)	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40

प्रश्न १	**योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**टिपा लिहा (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

मूलभूत वाचन :

१. नसिराबादकर, ल. रा : प्राचीन मराठी वाङ्मयचा इतिहास, स्वच्छंद प्रकाशन, कोल्हापूर, २०२३
२. पठाण, यू. म : महानुभाव साहित्य संशोधन खंड, १ मराठवाडा विद्यापीठ प्रकाशन, औरंगाबाद
३. देशपांडे, अ. ना. : प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ४
४. पांगारकर, ल. रा : प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास खंड १ ते ३, महाराष्ट्र साहित्य परिषद प्रकाशन, पुणे
५. मिरजकर श्याम : संत नामदेव समाजशास्त्रीय अभ्यास, नागनालंदा प्रकाशन, इस्लापूर

पूरक वाचन :

१. तुळपुळे, शं. गो : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे

२. मांडवकर, भाऊ : संत नामदेव दर्शन, सेवा प्रकाशन, अमरावती.

३. उपासे, शिवशंकर : महाराष्ट्र भूषण सहा संत साहित्यिक , फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१२

४. केळुसकर, कृष्णराव : संत तुकाराम, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद

५. फाटक, न. र : श्री. एकनाथ : वाङ्मय आणि कार्य, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई

संदर्भ ग्रंथ :

१. देऊळगावकर, चंद्रकांत (संपा) : मन्मथस्वामी व्यक्ती आणि वाङ्मय, शैवभारती शोध प्रतिष्ठान, जंगमवाडी मठ, वाराणसी.

२. पाटील, तानाजी : संत साहित्यातील सामाजिकता, विश्वकर्मा पब्लिकेशन, पुणे

३. सुंठणकर, बा. र : महाराष्ट्रीय संतमंडळीचे ऐतिहासिक कार्य, बेळगाव.

४. सरदार, गं. बा : संत वाङ्मयाची सामाजिक फलश्रुती, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे.

५. जाधव, रा. ग : आनंदाचा डोह, प्राज्ञपाठशाळा मंडळ, वाई

६. जाधव, रा. ग : वागर्थ, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

७. घोणसे, शामा : वीरशैवांचे मराठी – हिंदी वाङ्मय : एक अभ्यास, शैवभारती शोध प्रतिष्ठान, जंगमवाडी मठ, वाराणसी.

८. ढेरे, रा. चिं : मुसलमान मराठी संतकवी, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

९. मोरजे, गंगाधर : मराठी ख्रिस्ती वाङ्मय, फादर स्टिफन्स ते १९६०, अहमदनगर

१०. उपाध्ये, बाबुराव : संत गोरा कुंभार : वाङ्मय दर्शन, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

११. इर्लेकर, सुहासिनी : संत कवी आणि कवयित्री : एक अनुबंध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

१२.पाटंगणकर, विद्यासागर : मराठी संत कवयित्रींचा इतिहास, साहित्य अकादमी, नवी दिल्ली.

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ५ : Semister No.V : अभ्यासपत्रिका क्र. X

Discipline Specific Elective (DSE- E4)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE- E4)

मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी

पाठ्यपुस्तक : मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी (संपादन)

शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. सर्जनशील लेखनप्रक्रिया समजेल.

२. वैचारिक लेखनाचे स्वरूप समजेल.

३. शोधनिबंध व प्रकल्पलेखन कौशल्य ज्ञात होईल.

४. आंतरजालावरील मराठी लेखनपद्धती स्वरूप समजेल.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**सर्जनशील लेखन** **सर्जनशील लेखन – संकल्पना व स्वरूप** ● कथा – संकल्पना, स्वरूप ● कथेचे घटक ● प्रात्यक्षिकासह कथालेखन	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**वैचारिक लेखन** ● वैचारिक लेखन : संकल्पना व स्वरूप ● वैचारिक लेखनाची पद्धत ● वैचारिक लेखनाचे प्रकार ● प्रात्यक्षिकासह वैचारिक लेखन	१५	१
विभाग ३ **Module ३**	**शोधनिबंध व संशोधनपर लेखन (स्थूल परिचय)** ● संशोधन : संकल्पना, स्वरूप, महत्त्व ● संशोधपर लेखनप्रकार परिचय १. शोधनिबंध – स्वरूप व पद्धती २. संशोधन प्रकल्प – स्वरूप व पद्धती ३. प्रबंधिका ४. प्रबंध ● संशोधनपर लेखनाची पथ्ये व भाषा	१५	१

विभाग ४ **Module ४**	**आंतरजालावरील (Internet) मराठी** ● आंतरजावरील मराठीविषयक लेखनाचे स्वरूप नोंदी लेखन, विश्वकोश, विकिपीडिया इ. ● आंतरजालावरील मराठी संकेतस्थळांचा परिचय १. राज्य मराठी विकास संस्था २. महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ ३. भाषा संचालनालय ४. मराठी भाषा विभाग, महाराष्ट्र शासन ५. मराठी साहित्य परिषद, पुणे ६. विश्वकोश मंडळ ७. इतर संकेतस्थळे – साहित्य अकादमी, नॅशनल बुक ट्रस्ट, भारतीय भाषा संस्थान, म्हैसूर इ. ● प्रात्यक्षिकासह आंतरजालावर मराठीविषयक लेखन	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी
Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40

प्रश्न १	**योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**टिपा लिहा (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

सूचना : प्रश्न क्र ४. मध्ये ४ पैकी २ प्रश्न उपयोजनावर आधारित असतील.

मूलभूत वाचन :

१. जोशी, सुधा : कथा : संकल्पना आणि समीक्षा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००२
२. सारंग, विलास : सर्जनशोध आणि लिहिता लेखक, मौज प्रकाशन, मुंबई
३. मालशे, मिलिंद (संपा) : शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
४. पाटील, आनंद : सृजनात्मक लेखन, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००९
५. काळे, कल्याण, पुंडे, द. दि : व्यावहारिक मराठी, निराली प्रकाशन, पुणे,
६. वेलणकर, जयंत : प्रबंध कसा लिहावा, साहित्य प्रसारक केंद्र, नागपूर
७. कऱ्हाडे, सदा : संशोधन : सिद्धांत आणि पद्धती, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
८. चुनेकर, सु.रा व पठारे रंगनाथ (संपा) :संशोधन स्वरूप आणि पद्धती, शि.प्र. संस्था, संगमेर
९. वरखेडे, मंगला, रमेश : संशोधनाचे पद्धतिशास्त्र, भाषाविकास संशोधन संस्था कोल्हापूर

पूरक वाचन :

१. नसिराबादकर, ल. रा : व्यावहारिक मराठी, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर

२. रेगे, मे, पुं (संपा) : नवभारत (मासिक), व्यावहारिक मराठी विशेषांक, प्राज्ञपाठशाळा मंडळ, वाई, ऑगस्ट- सप्टेंबर, १९८१

३. गवस, राजन, शिंदे, अरुण व पाटील, गोमटेश्वर : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१२

४. गोविलकर, लीला : व्यावहारिक मराठी, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, २००७

५. शेख, यास्मिन : मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था व शुभदा सारस्वत प्रकाशन, पुणे, १९९९/सुधारित तिसरी आवृत्ती, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई, डिसें, २०१७

६. शेख, यास्मिन : मराठी हस्तलेखन कोश, दुसरी आवृत्ती, हर्मिस प्रकाशन, पुणे, २०१५

संदर्भ ग्रंथ :

१. पाटील, आनंद : सृजनात्मक लेखन, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

२. गवळी, अनिल : मराठी भाषा : आज आणि उद्या, दर्या प्रकाशन, पुणे, २०१८

३. गवळी, अनिल व मोरे, नंदकुमार : भाषासंवाद, सायन पब्लिकेशन, पुणे, २०१३

४. कांबळे, विनोद : सर्जननोंदी, वाचकनकट्टा प्रकाशन, प्रा. लि. कोल्हापूर, २०१९

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र - ५ : Semister No.V : अभ्यासपत्रिका क्र. X

Discipline Specific Elective (DSE- E5)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE- E5)

वाङ्मयीन प्रवाहांचे अध्ययन – पर्यावरणीय साहित्य

कलाकृती- एका लोकलढ्याची यशोगाथा- संपत देसाई, शब्द पब्लिकेशन्स, मुंबई, २०१७

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. पर्यावरणीय साहित्याची संकल्पना, स्वरूप व पर्यावरणीय समीक्षेचे आकलन होईल.

२. विकास प्रकल्पांची वास्तविकता समजून येईल.

३. विकासप्रकल्पांमध्ये विस्थापित होणाऱ्या लोकसमूहांचे प्रश्न समजतील.

४. धरणप्रकल्पांमध्ये ऱ्हास होणाऱ्या पर्यावरणीय व नैसर्गीक संसाधनांबद्दल सजगता निर्माण होईल.

५. पर्यावरणीय जाणिवांचे लेखन करतील.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module १	१. पर्यावरणीय साहित्य, पर्यावरणीय समीक्षा : संकल्पना, स्वरूप व वैशिष्ट्ये २. मराठीतील पर्यावरणविषयक साहित्याची परंपरा. ३. अनुभवकाथन – एक लेखन प्रकार ४. संपत देसाई यांचे सामाजिक व वाङ्मयीन कार्य (लेखक परिचय)	१५	०१
विभाग २ Module २	'एका लोकलढ्याची यशोगाथा' मधील आशयसूत्रे, सामाजिक प्रश्न व चळवळ,	१५	१
विभाग ३ Module ३	'एका लोकलढ्याची यशोगाथा' मधील व्यक्तिरेखा, समाज, संस्कृती, पर्यावरण, लेखकाची नैतिकता व दृष्टिकोन	१५	१
विभाग ४ Module ४	'एका लोकलढ्याची यशोगाथा' चा आकृतिबंध, लेखनशैली व भाषिक विशेष	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40

प्रश्न १	**योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**टिपा लिहा (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

मूलभूत वाचन :

१. पानसरे, मेघा, मोरे, नंदकुमार (संपा) : महाराष्ट्र : काही प्रश्न आणि आंदोलने, श्रमिक प्रतिष्ठान, कोल्हापूर, २०२४.

२. भोळे, भा.ल, बेडकीहाळ, किशोर (संपा) : बदलता महाराष्ट्र, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर अकादमी, सातारा.

३. मोकाशी, सयाजीराजे (संपा) : महाराष्ट्रातील लोकचळवळी, नागनालंदा प्रकाशन, इस्लामपूर २०१८

४. सुमंत, यशवंत : भारतीय लोकशाही, नागरी समाज आणि वंचित समूह,

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र-६ : Semister No. 6: अभ्यासपत्रिका क्र. XII

Discipline Specific Elective (DSE-E126)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSF-E126)

साहित्यविचार

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. शब्दशक्तींचे आकलन होईल.
२. साहित्यातील रसाचे स्वरूप य रसप्रक्रिया यांचे विश्लेषण करता येईल.
३. साहित्य निर्मितीच्या आनंदाची मीमांसा करता येईल.
४. व्यवहार भाषा, शास्त्रभाषा आणि साहित्यभाषा यांतील साम्यभेदाचे विश्लेषण करता येईल.
५. साहित्यभाषेचे स्वरूपविशेषांचे विवेचन करता येईल.
६. भाषेतील छंद व वृत्ते यांचे उपयोजन करता येईल.

अ.क्र. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	**शब्दशक्ती** **शब्दशक्ती संकल्पना,** **शब्दशक्तीचे प्रकार** १) **अभिधा**- व्याख्या, स्वरूप व प्रकार, योग, रूढी, योगरूढी २) **लक्षणा**- व्याख्या, स्वरूप लक्षणेस आवश्यक गोष्टी अ) मुख्यार्थबाध व) मुख्यार्थ-लक्ष्यार्थ संबंध क) रूढी व प्रयोजन • लक्षणेचे महत्त्व ३) **व्यंजना** - व्याख्या, स्वरूप • व्यंजनेचे मुख्य प्रकार : अ) शाब्दी व्यंजना ब) आर्थी व्यंजना • व्यंजनेचे साहित्यातील महत्त्व	१५	१
विभाग २ Module 2	**अ) रसविचार** • रस म्हणजे काय ? • स्थायिभाव व रस • भरताचे रससूत्र **ब) काव्यानंदमीमांसा** • काव्यानंदमीमांसा म्हणजे काय ?	१५	१

	• कवीचा आनंद १) क्रीडानंद २) निर्मितीचा आनंद ३) आत्माविष्कारानंद • **रसिकाचा आनंद** १) ज्ञानानंद २) जिज्ञासापूर्ती ३) पुनः प्रत्ययाचा आनंद • **करुणरसानंद** १) केवलानंदवाद २) विरेचन (कॅथार्सिस)		
घटक ४ **Module 4**	**साहित्याची भाषा** १) व्यवहारभाषा, शास्त्रभाषा व साहित्यभाषा : साम्यभेद २) साहित्याचे माध्यम-भाषा ३) साहित्य भाषेचे सौंदर्य ४) साहित्य भाषेची विविधता	**१५**	**१**
घटक ४ **Module 5**	**छंद व वृत्ते** **अ) छंद** १) ओवी २) अभंग ३) मुक्तच्छंद **ब) वृत्ते** - १) भुजंगप्रयात २) वसंततिलका ३) दिंडी (व्याख्या, स्वरूप व उदाहरणे अपेक्षित)	**१५**	**१**

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण-४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)	१० गुण
प्रश्न ४	छंद व वृत्ते (चार पैकी दोन)	१० गुण

सूचनाः

१. विभाग चारवर वस्तुनिष्ठ प्रश्न विचारला जाणार नाही.

मूलभूत वाचन :

१. जोग, रा. श्री : अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
२. गाडगीळ, स. रा. : काव्यशास्त्रप्रदीप, व्हीनस प्रकाशन, पुणे
३. वाटवे, के. ना : रसविमर्श, नवीन कितावखाना, पुणे
४. वाळंबे, मो. रा : सुगम मराठी व्याकरण लेखन, नितीन प्रकाशन, पुणे
५. कुलकर्णी, अ. वा : साहित्यविचार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
६. पाटणकर, वसंत : साहित्यशास्त्र स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचनः

१. जोशी, पं. महादेवशास्त्री : सुलभ काव्याशास्त्र, एस. जगन्नाथ आणि कंपनी, पुणे

२. उपासे, शिवशंकर : काव्यशास्त्र परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१३

३. जाधव, उदय : काव्यशास्त्र : आकलन आणि आस्वाद, कैलास पब्लिकेशन, औरंगाबाद,

४. शिरवाडकर, के. रं. : साहित्यवेध, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, प्रथमावृत्ती, जानेवारी, १९९८

संदर्भ ग्रंथः

१. कुरुंदकर, नरहर : रससूत्र, इंद्रायणी साहित्य, पुणे.

२. वासमकर, वि. दा : मराठीतील कलावादी समीक्षा, अक्षरदीप प्रकाशन, कोल्हापूर, २०१८

३. तुकदेव, रोहिणी : ओवी छंद : रूप आणि आविष्कार, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे

४. हिरेमठ, राजशेखर : मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८८

५. जाधव, मा. मा : अक्षरगाथा (मराठी साहित्यविचार विशेषांक), मासिक, नांदेड, एप्रिल, २०१४

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र-६ : Semister No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XIII

Discipline Specific Elective (DSE-E127)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E127)

मराठी भाषा व भाषाविज्ञान

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. मराठी भाषेची वर्णव्यवस्थेचे आकलन होईल.
२. ध्वनी व अर्थपरिवर्तनाची कारणे व प्रकार यांची माहिती होईल.
३. प्रमाणभाषेचे स्वरूप व विशेष यांचे विवेचन करता येईल.
४. बोलींचे स्वरूप व विशेष यांचे आकलन होईल.
५. मराठी भाषेबद्दलची विद्यार्थ्यांची आवड विकसित होईल.

अ.क. Sr. No.	घटक Topic	अध्यापन तासिका Taching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ Module 1	**मराठीची वर्णमाला** • ध्वनी व वर्ण, मराठीची वर्णमाला, पारंपरिक स्वर व त्यांचे वर्गीकरण • स्वरांचे ध्वनिशास्त्रदृष्ट्या व उच्चारण स्थानानुसार विश्लेषण • स्वरांचे प्रकार हस्व, दीर्घ, सिद्ध, साधित, सजातीय, विजातीय • मराठीची स्वर संख्या (पारंपरिक व नवीन) • मराठीतील व्यंजन विचार • **व्यंजनांचे प्रकार** १. स्पर्श व्यंजने २. कठोर व मृदू व्यंजने ३. अल्पप्राण व महाप्राण ४. अनुनासिके ५. तालव्य व्यंजने ६. अंतःअंतस्थ व्यंजने ७.उष्म व्यंजने ८. संयुक्त व्यंजने ९. मृर्धन्य • मराठीची व्यंजन संख्या (पारंपरिक व नवीन) • मराठीची वर्ण संख्या निश्चितीकरण	१५	१
विभाग २ Module 2	**मराठीचे ध्वनिपरिवर्तन** • भाषेची उच्चारप्रक्रिया		

	● ध्वनिपरिवर्तन व्याख्या आणि विशेष निरपवाद, नियमित, अज्ञेय, सार्वत्रिक ध्वनिपरिवर्तन ● **ध्वनिपरिवर्तनाची कारणे** जित - जेते संबंध, भिन्न भाषिक संबंध, आळस, अनुकरणाची अपूर्णता, वागेंद्रियातील दोष, श्रवणेंद्रियातील दोष, उच्चारशीघ्रता, अज्ञान, आघात, उच्चारसौकर्य, आहार, भौगोलिकता, वर्गसिद्धान्त, लोकभ्रम, सादृश्यता ● **ध्वनिपरिवर्तनाचे** प्रकार अंत्यस्वनलोप, एकस्वनीकरण, आद्यस्वनागम, मध्यस्वनागम, अंत्यस्वनागम, सान्निध परिणाम, समानस्वनलोप, विसदृशीकरण, घोषीकरण, अघोषीकरण, मात्राभेद, सदृशता, अतिशुद्धी, दुष्प्रयोग, स्वनविपर्यय ● **ध्वनिपरिवर्तनाचा मराठी भाषेवरील परिणाम**	१५	१
विभाग ३ **Module 3**	**मराठीचे अर्थपरिवर्तन** ● अर्थपरिवर्तन व्याख्या आणि स्वरूप अर्थ म्हणजे निर्देश, प्रतिमा, संकल्पना व विचार ● **अर्थपरिवर्तनाची कारणे** साम्यतत्त्व, रूपक लक्षणाजन्य शब्द, बदलते समाजजीवन, अशुभतनिवारण, ग्राम्यतापरिहार, अतिशयोक्ती, शब्दसिद्धी, अतिपरिचयातून सभ्यता, अत्यादरदर्शन, सांस्कृतिक आदान ● **अर्थपरिवर्तनाचे प्रकार** अर्थविस्तार, अर्थसंकोच, अर्थप्रशस्ती, अर्थच्युती, अर्थापकर्ष, अर्थान्तर, अर्थभ्रंश, अर्थादेश, अर्थभेद, अर्थसार ● **अर्थपरिवर्तनाचा मराठी भाषेवरील परिणाम**	१५	१
विभाग ४ Module 4	**प्रमाण मराठी भाषा आणि तिच्या बोली** ● प्रमाण मराठी : संकल्पना, स्वरूप, विशेष ● बोली : संकल्पना, स्वरूप, विशेष ● मराठीच्या बोली : अहिराणी, वऱ्हाडी, चंदगडी, मालवणी या निवडक बोलींचे स्वरूप व विशेष	१५	१

एकूण गुण – ४० : Total Marks-40

प्रश्न १	योग्य पर्याय निवडा	०५ गुण
प्रश्न २	अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न	१५ गुण
प्रश्न ३	अंतर्गत विकल्पासह लघूत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)	१० गुण
प्रश्न ४	टिपा लिहा (चार पैकी दोन)	१० गुण

सूचना : १. विभाग एकवर वस्तुनिष्ठ प्रश्न असणार नाही.

गटप्रकल्प विषय :

१. आपल्या परिसरातील कौटुंबिक, सांस्कृतिक, कृषिविषयक, औद्योगिक क्षेत्रात जी बोलीभाषा बोलली जाते त्या बोलीभाषेतील शब्द, वाक्य, वाक्प्रचार, म्हणी, उखाणे यांचे संकलन आणि विश्लेषणासह गटप्रकल्प अपेक्षित.

२. आपल्या परिसरातील लोककथा, लोकगीते यांचे संकलन करून त्यातील भाषिक विशेषांच्या विश्लेषणावर आधारित गटप्रकल्प अपेक्षित.

मूलभूत वाचन :

१ . कुलकर्णी, कृ. पां : मराठी भाषा : उद्‌गम आणि विकास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे.

२ कानडे, मु. श्री. (संपा.) : मराठीचा भाषिक अभ्यास, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

३ गजेंद्रगडकर श्री. न : भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे

४ जोगळेकर गं. ना. : अभिनव भाषाविज्ञान, सुविचार प्रकाशन, पुणे

५ जोशी, प्र. न : सुबोध भाषाशास्त्र, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

६ दामले, मो. के : शास्त्रीय मराठी व्याकरण, दामोदर सावळाराम आणि मंडळी, पुणे

७ कालेलकर, ना. गो : ध्वनिविचार, मौज प्रकाशन, मुंबई

८ पोतदार, अनुराधा : मराठीचा अर्थविचार, पुणे विद्यापीठ प्रकाशन, पुणे

९ कालेलकर, ना. गो : भाषा आणि संस्कृती, मौज प्रकाशनगृह, मुंबई

१० देवी, गणेश व जाखडे, अरुण (संपा.) : भारतीय भाषेचे लोकसर्वेक्षण, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन:

१. हिरेमठ, राजशेखर : मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे

२. गवळी, अनिल : भाषाविज्ञान आणि मराठी भाषा, हिरण्यकेशी प्रकाशन, कोल्हापूर

३. कुलकर्णी, सुलक्षणा व कुबेर, वसंत : भाषाविज्ञान परिचय, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर

संदर्भ ग्रंथ :

१. पुंडे, द. दि : सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

२. कदम, महेंद्र : मराठीचे वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे

३. कालेलकर, ना. गो. : भाषा, इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन, मुंबई
४. शेख, यास्मिन : मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
५. हिरेमठ, राजशेखर : मराठी व्याकरण परिचय, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे
६. लामतुरे, प्रज्ञा : ग्रामीण बोलीभाषेचे वैभव, संस्कृती प्रकाशन, पुणे
७. जंबाले, विठ्ठल : ग्रामीण कादंबरी : मराठवाडी बोलीचे स्वरूप, चिन्मय प्रकाशन, औरंगाबाद
८. पाटील, व्ही. एन : सुलभ भाषाविज्ञान, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव, २०१६
९. भांड, बाबा व मगर, राजेंद्र : राजभाषा आणि साहित्य : माझी भूमिका : सयाजीराव गायकवाड, महाराजा सयाजीराव गायकवाड संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, औरंगाबाद
१०. भगतसिंग, : पंजाबच्या भाषा आणि लिपीची समस्या, केळकर, तन्मय (अनु.) भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र-६ : Semister No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XIV

Discipline Specific Elective (DSE-E128)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E128)

मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स.१५०० ते इ.स.१८००)

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा कालिक अभ्यास करता येईल.
२. मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहासांचे अस्वपन होईल.
३. पंडित कवी व त्यांची रचना यांचा परिचय होईल.
४. बखर वाङ्मय आणि शाहिरी वाङ्मय यांचे स्वरूप, विशेष यांचे विश्लेषण करता येईल.
५. मध्ययुगीन मराठी गद्य, पद्य रचनेचे विशेष सांगता येतील.

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**एकनाथांचे साहित्य** १. चतु:श्लोकी भागवत, एकनाथी भागवत, भावार्थ रामायण, गवळणी, भारूडे इत्यादी	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**अ. तुकारामांची अभंगरचना** **ब. रामदासांची ग्रंथरचना** करुणाष्टके, रामायणे, मनाचे श्लोक, दासबोध, स्फुट प्रकरणे	१५	१
विभाग ३ **Module ३**	**पाच पंडित कवींची साहित्यनिर्मिती** १. मुक्तेश्वर २. वामन पंडित ३. रघुनाथ पंडित ४. श्रीधर ५. मोरोपंत	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	**अ. बखर वाङ्मय** शिवपूर्वकालीन बखरी, शिवकालीन बखरी, पेशवेकालीन बखरी – स्वरूप, विशेष **ब. शाहिरी वाङ्मय (लावणी व पोवाडा)** १. अनंत फंदी २. परशराम ३. राम जोशी ४. प्रभाकर ५. होनाजी बाळा	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40

प्रश्न १	**योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**टिपा लिहा (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

मूलभूत वाचन :

१. नसिराबादकर, ल. रा : व्यावहारिक मराठी, भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर.
२. देशपांडे, अ. ना : प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ ते ४ व्हीसन प्रकाशन, पुणे
३. पांगारकर, ल. रा : प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १ ते ३ महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे,
४. मंचरकर, र. बा : धर्म संप्रदाय आणि मध्ययुगीन मराठी वाङ्मय, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
५. गवळी, अनिल : सर्वात्मभावी तुकाराम, सायन पब्लिकेशन, पुणे
६. सपकाळे, प्रकाश : संत तुकाराम, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
७. फाटक, न. र : श्री एकनाथ वाङ्मय दर्शन आणि कार्य, मौज प्रकाशन गृह, मुंबई
८. सरदेशमुख, त्र्यं. वि : मराठी बखर, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
९. अदवंत, म. ना : पैंजण, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर
१०. सहस्त्रबुद्धे, म. ना : मराठी शाहिरी वाङ्मय, ठोकळ प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन :

१. तुळपुळे, शं. गो. (संपा) : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
२. उपासे, शिवशंकर : मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे
३. पाटील, तानाजी : मराठी काव्यातील शिवदैवत दर्शन, आख्यानकाव्य व स्फुटकाव्यः १३ ते १८ वे शतक, शैवभारती सामाजिता, विश्वकर्मा प्रकाशन, पुणे.

संदर्भ ग्रंथ :

१. बडवे, सतीश : मध्ययुगीन साहित्याविषयी, मीरा, औरंगाबाद
२. माटे, श्री. म : संत, पंत आणि तंत, ठोकळ प्रकाशन, पुणे
३. होनमाने, धनंजय : तंजावरची मराठी कीर्तनपरंपरा, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे
४. होनमाने, धनंजय : पंत प्रतिनिधींची कीर्तनाख्याने, दर्या प्रकाशन, पुणे
५. ग्रामोपाध्ये, गं. ब : मराठी बखर गद्य, व्हीनस बुक स्टॉल, पुणे
६. शिंदे, विश्वनाथ : शाहिरी वाङ्मयाच्या धारा, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे
७. केळकर, य. न : मराठी शाहीर आणि शाहिरी वाङ्मय, पुणे विद्यापीठ, पुणे
८. मोरजे, गंगाधर : मऱ्हाटी लावणी वाङ्मय, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर
९. वर्दे, श्री. : मराठी कवितेचा उषःकाल किंवा मराठी शाहीर, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई.

अभ्यासक्रम : Syllabus

सत्र-६ : Semister No. 6 : अभ्यासपत्रिका क्र. XIV

Discipline Specific Elective (DSE-E129)

विद्याशाखीय विशेष निवड (DSE-E129)

मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी

पाठ्यपुस्तक : मराठी भाषा व अर्थार्जनाच्या संधी (संपादन)

शिवाजी विद्यापीठ प्रकाशन, कोल्हापूर

Course Learning outcomes

या कोर्सच्या अध्ययनानंतर विद्यार्थ्यांना

१. प्रसारमाध्यमांतील अर्थार्जनाच्या संधी आणि भाषिक कौशल्ये यांचा परिचय होईल.
२. स्पर्धा परीक्षांमध्ये मराठी भाषा विषयाचे महत्त्व समजेल.
३. उद्योग व सेवा क्षेत्रात मराठी भाषेद्वारे अर्थार्जनप्राप्ती करता येईल.
४. मुद्रिनशोधन म्हणून करिअर करता येईल
५. विविध क्षेत्रांमध्ये करिअर व अर्थार्जन करता येईल.

अभ्यासक्रम

अ.क्र	घटक Topic	अध्यापन तासिका Teaching Hours	श्रेयांक Credit
विभाग १ **Module १**	**प्रसारमाध्यमांतील अर्थार्जनाच्या संधी व भाषिक कौशल्ये** **मुद्रित माध्यमे (Print Media)** १. संपादन २. स्तंभलेखन ३. जाहिरात लेखन ४. शब्दांकन (नावीण्यपूर्ण उपक्रम, व्यक्तींचे अनुभव व मानपत्र **आकाशवाणी** १. निवेदन २.संहिता लेखन (कृषी, महिला व शैक्षणिक विषयक) ३. बातमी लेखन **चित्रवाणी** १. निवेदन २.संहिता लेखन (साहित्य, युवा व मनोरंजन विषयक) ३. बातमी लेखन	१५	०१
विभाग २ **Module २**	**उद्योग व सेवाक्षेत्रातील अर्थार्जनाच्या संधी व भाषिक कौशल्ये** ● उद्योग व सेवाक्षेत्र आणि मराठी भाषा ● उद्योग व सेवाक्षेत्रातील अर्थार्जन संधी- १. विपणन (Marketing) साठी संवाद कौशल्ये २. ग्राहक सेवा केंद्र (Call Centers) ३. अनुवाद ४. मराठी टंकलेखन, युनिकोड व पीपीटी (Power Point Presentation)	१५	१

विभाग ३ **Module ३**	**मुद्रितशोधन** १. मुद्रितशोधन : संकल्पना, स्वरूप, प्रकार व महत्त्व २. महाराष्ट्र शासनाचे प्रमाणलेखनविषयक १८ नियम, अपवाद, उदाहरणे, विरामचिन्हे ३. मुद्रित शोधनाची पद्धतः सांकेतिक खुणा, त्यांचे स्पष्टकरण, पहिले वाचन व पुढील मुद्रितशोधन, संगणकीय मुद्रितशोधन ४. मुद्रितशोधनाचे प्रात्यक्षिक कार्य : वर्तमानपत्र, नियतकालिक, ग्रंथ, छापील मजकूर, लेख इत्यादांचे मुद्रितशोधन	१५	१
विभाग ४ **Module ४**	**स्पर्धा परीक्षांसाठी मराठी** **१. स्पर्धा परीक्षांचे स्वरूपः** सरळसेवा, कम्बाईन, राज्यसेवा, संघ लोकसेवा आयोग **२. स्पर्धा परीक्षांमधील मराठीचे स्वरूपः** अभ्यासक्रम परिचय **३. स्पर्धा परीक्षेसाठी कौशल्ये :** वाचन, नोट्स (टिपणे), लेखन, हस्ताक्षर, वेळेचे व्यवस्थापन, गटचर्चा, संदर्भ साहित्य **४. मुलाखतीची पूर्वतयारी व तंत्रे** (मुलाखत कशी द्यावी)	१५	१

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व गुणविभागणी

Pattern of Question Paper

एकूण गुण – ४० : Total Marks – 40

प्रश्न १	**योग्य पर्याय निवडा**	**०५ गुण**
प्रश्न २	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न**	**१५ गुण**
प्रश्न ३	**अंतर्गत विकल्पासह दीर्घोत्तरी प्रश्न (तीन पैकी दोन)**	**१० गुण**
प्रश्न ४	**टिपा लिहा (चार पैकी दोन)**	**१० गुण**

गटप्रकल्प विषय :

१. राष्ट्रीय, शैक्षणिक, सांस्कृतिक, सामाजिक, कृषी आरोग्य, भाषा व साहित्य क्षेत्रातील ताज्या घडामोडी यापैकी एका विषयावर आकाशवाणी किंवा चित्रवाणीसाठी संहितालेखन.
२. उद्योग व सेवाक्षेत्रे आणि प्रसारमाध्यमे यांना भेटी देऊन तेथील भाषिक उपयोजनावर आधारित प्रकल्प तयार करणे.

मूलभूत वाचन :

१. काणे, पुष्पा : नभोवाणी कार्यक्रम : तंत्र आणि मंत्र, इंडिया बुक कंपनी, पुणे
२. भागवत, यशोदा : बोलका कॅमेरा, मौज प्रकाशन, पुणे

३. शेख, यास्मिन : मराठी लेखन मार्गदर्शिका, राज्य मराठी विकास संस्था, मुंबई
४. फडके, अरुण : मराठी लेखन-कोश, अंकुर प्रकाशन, ठाणे
५. धायगुडे, य. ए : मुद्रितशोधन, दि पूना प्रेस ओनर्स असो. लि. पुणे
६. खोपकर, अरुण : चित्रव्यूह, लोकवाङ्मय गृह प्रकाशन, मुंबई
७. वरखेडे, रमेश : सायबर संस्कृती, इन्स्टिट्यूट ऑफ नॉलेज इंजिनिअरिंग, नाशिक
८. कांबळे, अमर : स्पर्धा परीक्षेला सामोरे जाताना, निर्मिती संवाद प्रकाशन, कोल्हापूर.
९. गवस, राजन, शिंदे, अरुण व पाटील गोमटेश्वर : भाषिक सर्जन आणि उपयोजन, दर्या प्रकाशन, पुणे

पूरक वाचन :

१. जोशी, प्रभाकर : उपयोजित मराठी, प्रशांत पब्लिकेशन्स, जळगाव
२. तौर, पृथ्वीराज (संपा) : मराठी भाषिक कौशल्ये विकास, अथर्व पब्लिकेशन्स, धुळे
३. फडके, अरुण : शुद्धलेखन मार्गप्रदीप, अंकुर प्रकाशन, ठाणे
४. दीक्षित, विजय : चित्रपट : एक कला, रेणुका प्रकाशन, नाशिक
५. इनामदार, एस. डी : माध्यम, एस. डी. प्रकाशन, पुणे.

संदर्भ ग्रंथ :

१. देशपांडे, वि. भा व जोगळेकर, सुषमा (संपा) : मराठी कलाभिरुची, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे
२. पचिंद्रे, श्रीराम : मुलाखत आणि शब्दांकन, अनुबंध प्रकाशन, पुणे
३. शिंदे, अरुण : सत्यशोधकीय नियतकालिके, कृष्णा संशोधन व विकास अकादमी, मंगळवेढा
४. ढोले, विश्राम : प्रसारमाध्यमे आणि प्रयोगकला, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई
५. रेगे, मे. पुं. (संपा) : नवभारत (मासिक), व्यावहारिक मराठी विशेषांक, प्रज्ञापाठशाळा मंडळ, वाई (ऑगस्ट- सप्टेंबर, १९८१)
६. नसिराबादकर, ल. रा : व्यावहारिक मराठी – भाषाविकास संशोधन संस्था, कोल्हापूर.